

EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 29/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till utsökningsbalk och lag om verkställighet av skatter och avgifter samt vissa lagar som har samband med dem

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 september 2006 en proposition med förslag till utsökningsbalk och lag om verkställighet av skatter och avgifter samt vissa lagar som har samband med dem (RP 83/2006 rd) till lagutskottet för beredning och bestämde samtidigt att ekonomiutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- tf. professor Tuula Linna, Joensuu universitet

- direktör Anja Peltonen, Konsumentverket
- direktör Erkki Kontkanen, Bankföreningen i Finland
- direktör Rauno Vanhanen, Företagarna i Finland
- ekonomi- och skuldrådgivare Sari Lilja, Skuldrådgivning rf
- indrivningschef Anna Johansson, Garanti-Stiftelsen.

Dessutom har utskottet fått skriftligt utlåtande av Häradsfogdarna i Finland rf.

PROPOSITIONEN

Utsökningsgrundens tidsfrist är densamma i propositionen som i gällande lag (UL 2:24). En utsökningsgrund enligt vilken en fysisk person har förelagts en betalningsskyldighet är verkställbar i 15 års tid. Tidsfristen är 20 år om borgenären är en fysisk person eller om en ersättningsfordran grundar sig på ett brott som gäldenären har dömts till fängelse eller samhällstjänst för. Domstolen kan på borgenärens yrkande bestämma att tidsfristen förlängs med 10 år på de villkor som anges i lagen. Men utsökningsgrundens tidsfrist får inte förlängas om det kan anses

oskäligt för gäldenären. Talan gällande utsökningsgrundens tidsfrist ska väckas senast inom två år efter det att den ursprungliga tidsfristen har löpt ut.

Utsökningsgrunderna är de samma i gällande lag som i 2 kap. 2 § i regeringens proposition. Till utsökningsgrunderna räknas bl.a. lagakraftvunna domar.

I den nya utsökningsbalken föreslås bestämmelser om slutlig preskription av fordran. Gäldenärens betalningsskyldighet upphör och fordran preskriberas slutgiltigt när utsökningsgrundens tidsfrist löper ut (15 eller 20 år). Analogt

med nuvarande bestämmelse ska domstolen kunna förlänga tidsfristen med 10 år. I den dom genom vilken utsökningsgrundens tidsfrist förlängs åläggs gäldenären den betalningsskyldighet som gällde när tidsfristen löpte ut.

Bestämmelserna om ett dödsbos konkurs och betalning av skulder ur gäldenärens dödsbo föreslås bli upphävda i konkurslagen och ärvdabalken eftersom de blir onödiga när verkställbarheten upphör.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Ekonomiutskottet har behandlat de delar av propositionen som gäller slutgiltig preskription av fordran och minderåriga gäldenärer.

Slutgiltig preskription av fordran

För utsökning föreskrevs en tidsfrist (15 eller 20 år) redan genom den lag som trädde i kraft den 1 mars 2004. Domstolen kan som sagt förlänga tidsfristen. Bestämmelserna om tidsfristen tillämpas retroaktivt så att de första gäldenärerna befrias från utsökning den 1 mars 2008.

I 2 kap. 24—27 § i förslaget till utsökningsbalk finns föreskrivs om tidsfrister för verkställbarhet. Bestämmelserna om tidsfrist, beräkning av tidsfristen och förlängning av tidsfristen svarar mot bestämmelserna i gällande lag.

Nu föreslår regeringen att utsökningsbalken kompletteras med bestämmelser om slutgiltig preskription av fordran. En fordran preskriberas slutgiltigt samtidigt som utsökningsgrundens tidsfrist löper ut. En fordran kan inte heller längre utmätas i ett dödsbo. Slutlig preskription av fordran verkar på samma sätt retroaktivt som utsökningsgrundens tidsfrist, dvs. de första fordringarna preskriberas den 1 mars 2008, om inte talan om förlängning har väckts. Den 1 mars 2010 får man slutgiltigt visshet om att talan om förlängning inte har väckts.

Borgensmannen befrias från sitt ansvar samtidigt med huvudgäldenären. När huvudförpliktelserna har preskriberats har borgenären inte längre rätt att driva in sin preskriberade fordran hos borgensmannen heller.

När ett utsökningsärende väcks ska utmätningssmannen ex officio kontrollera att fordring-

en inte har preskriberats. I oklara fall ska utredning begäras av parterna.

Tidsfristen för en verkställbar utsökningsgrund rör enligt gällande lag bara en fysisk persons personliga betalningsförpliktelse. En sammanslutnings betalningsskyldighet upphör inte utifrån bestämmelserna i utsökningsbalken. Inte heller en fysisk persons fordran upphör att gälla om det inte finns någon dom om den.

Enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner kan en gäldenär befrias från ett skuldbelopp som överstiger hans eller hennes betalningsförmåga genom att binda upp sig vid ett flerårigt betalningsprogram. Skuldsanering för privatpersoner är avsedd för att hjälpa upp en sådan fysisk persons ekonomiska situation som bedöms ha betalningsförmåga.

Enligt lagen om företagssanering handlar det om ett saneringsförfarande som ska hjälpa ett livsdugligt företag i ekonomiska svårigheter att trygga sin fortsatta verksamhet. Vid saneringsförfarande upprättas i vanliga fall ett flerårigt saneringsprogram som anger olika saneringsåtgärder och bestämmer om bl.a. skuldreglering.

I lagen om preskription av skulder föreskrivs att den allmänna preskriptionstiden för en skuld är tre år, men fem år från en lagakraftvunnen dom eller annan utsökningsgrund. För att hindra att en skuld preskriberas inom den allmänna preskriptionstiden ska borgenären se till att avbryta preskriptionstiden innan den löper ut. Från avbrytandet börjar en ny, lika lång preskription löpa.

Preskriptionskommittén föreslog i sitt betänkande (kommittébetänkande 2001:4) att det ska föreskrivas om slutgiltig preskription av en penningsskuld i lagen om preskription av skulder. En penningsskuld ska preskriberas inom 15 år från

en lagakraftvunnen dom eller någon annan ut-
sökningsskuld gällande skulden. Kommittén fö-
reslog vidare en sekundär tidsfrist som räknas
från förfallotidpunkten. En penningsskuld ska
preskriberas senast inom 20 år från det skulden
förföll till betalning. Syftet var att hindra att bor-
genären kunde ha förlängt preskriptionstiden ge-
nom att skjuta fram ansökan om utsökningsskun-
den. I regeringens proposition (RP 187/2002 rd)
föreslogs inte och togs inte heller in bestämmel-
ser om preskription av skulder.

I lagmotion 133/2003 rd, som lagutskottet har
under behandling, föreslås en likadan bestäm-
melse om slutgiltig preskription av penning-
skuld i preskriptionslagen som i preskriptions-
kommitténs betänkande.

Arbetsgruppen för skuldhantering föreslog i
sin tur (justitieministeriets arbetsgruppsbetän-
kande 2004:7) att det primärt ska föreskrivas på
ett samordnat sätt om slutgiltig preskription av
skulder och tidsfrister för utsökning (15 eller 20
år). Sekundärt kan man överväga skuldspecifika
förfaranden, anser arbetsgruppen.

Ekonomiutskottet föreslår att lagutskottet av-
gör frågan om slutgiltig preskription av skulder
också i de fall som inte berörs av bestämmelserna
om tidsfrist för verkställbarhet i utsökningsskun-
den.

Ekonomiutskottet förordar bestämmelser om
slutgiltig preskription av skulder i lagen. Tiotals
tusen fysiska personers skulder från lågkonjunk-
turens tider preskriberas slutgiltigt. Skulderna
uppgår till totalt 1 600 miljoner euro. Varje år
preskriberas fordringar från lågkonjunkturen för
omkring 8 miljoner euro jämfört med uppskatt-
ningsvis 1—2 miljoner euro per år av övriga lån.
De här preskriptionsbeloppen följer redan av
tidsfristen för utsökning i den gällande lagen.
Enligt utredning till utskottet innebär slutlig pre-
skribering inte stora ytterligare förluster för bor-
genärerna.

Bestämmelserna gör läget klarare genom att
skulderna och utsökningsskuden preskriberas
slutgiltigt samtidigt. Gamla skulder blir inte
innestående och de kan inte längre utmätas i
dödsboet heller. Befrielsen från skulder förvän-
tas uppmuntra människor att söka arbete och bli

företagare på nytt samt bidra till att bekämpa den
grå ekonomin och minska behovet av exceptio-
nella egendomsregleringar. Det minskar också
samhällets kostnader för skuldproblemen.

Enligt utlåtande till utskottet är situationer
där indrivningen rent konkret kunde fortsätta
trots att tidsfristen för utsökningens verkställ-
barhet har gått ut mycket sällsynta. Utskottet
emotser därför inga problem med att tidsfristen
och verkställbarheten slutar gälla samtidigt.

I 2 kap. 26 § i förslaget till utsökningsskun-
den sägs att en borgenär kan väcka talan mot gälde-
nären i domstol och yrka förlängning av utsök-
ningsskuden tidsfrist, om gäldenären under
den ursprungliga tidsfristen väsentligt har för-
svårat borgenärens möjligheter att få betalning
på det sätt som anges i lagen. Talan om förläng-
ning av utsökningsskuden tidsfrist ska väckas
senast inom två år efter det att den ursprungliga
tidsfristen har gått ut. I 2 kap. 27 § 2 mom före-
skrivs om innehållet i den betalningsskyldighet
som ska föreläggas gäldenären och när den trä-
der i kraft.

Av propositionens motivering framgår inte
om borgen upphör eller fortsätter att gälla vid
förlängning och inte heller vilken borgensman-
nens ställning är. Ekonomiutskottet föreslår att
lagutskottet avgör hur en förlängning av utsök-
ningsskuden tidsfrist inverkar på borgen och
att ser till att en förlängning av tidsfristen inte le-
der till ett oskäligt resultat för borgensmannen.

Minderåriga gäldenärer

I propositionen finns en utredning (s. 11—12)
om personer under 18 år som drabbas av skuld-
sättning och utsökning. Där noteras bl.a. att to-
talt 4 300 minderåriga under tiden 1.3.2004—
31.1.2005 hade ärenden för totalt 2,3 miljoner
euro i utsökning. De flesta av de minderåriga
gäldenärerna var i åldern 15—17 år. De hade
flest offentligrättsliga fordringar och böter i ut-
sökning. Merparten av de privaträttsliga ärende-
na gällde skadestånd på grund av brott, men det
fanns också privaträttsliga indrivningsärenden i
utsökning.

I utsökningsskun-
den föreslås nya bestämmel-
ser för att skydda minderåriga gäldenärer. I före-

slagna 3 kap. 113 § föreskrivs om meddelande gällande minderåriga. Om utskökningsgrunden är en dom i tvistemål och gäldenären inte har fyllt 18 år ska utmätningssmannen utan hinder av sekretessbestämmelserna skicka ett meddelande till förmyndarmyndigheten i gäldenärens hemkommun om att det finns en person som uppenbart behöver intressebavakning. Myndigheten ska utreda behovet och sörja för eventuella fortsatta åtgärder. Något meddelande skickas inte när det handlar om skadeståndsfordringar. Verkställigheten ska vara avbruten så länge det behövs.

För en gäldenär som inte har fyllt 15 år utfärdas inget intyg ur utskökningsregistret och i lagen avsedda uppgifter lämnas inte ut till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Förbudet ska gälla alla utskökningsärenden oberoende av grund.

Helsingfors den 18 oktober 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Jari Leppä /cent
medl. Arto Bryggare /sd (delvis)
Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd (delvis)
Esko Kiviranta /cent
Marjaana Koskinen /sd
Seppo Lahtela /cent

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.

Ekonomiutskottet anser att bestämmelserna är motiverade. Det faktum att förmyndarmyndigheten kan ta kontakt med den minderårigas vårdnadshavare bör förebygga att den minderåriga skuldsätter sig. Med anledning av kontakten kommer en del av de fordringar som redan gått till indrivning sannolikt att hanteras så att behovet av tvångsindrivning faller bort. I den mån det gäller privaträttsliga indrivningsärenden uppmuntrar bestämmelserna finansierarna till ännu större försiktighet.

Utlåtande

Ekonomiutskottet föreslår

att lagutskottet beaktar vad som anförts ovan.

Jere Lahti /saml
Sirpa Paatero /sd
Klaus Pentti /cent
Antti Rantakangas /cent
Martin Saarikangas /saml
Sari Sarkomaa /saml
Juhani Sjöblom /saml
ers. Roger Jansson /sv.